

Kommunstyrelsen
Ledningsstöd

REMISSYTTRANDE

Caroline Depui
Kommundirektör
054-51 52 71
Caroline.depui@hammaro.se

2020-10-28

Dnr **KS 2020/175**

Ju.remissvar@regeringskansliet.se, samt
Ju.ssk@regeringskansliet.se

Remissyttrande – En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret (SOU 2020:29), Er beteckning: dnr Ju2020/02293/SSK

Sammanfattande synpunkter

Hammarö kommun delar utredningens bedömning att införandet av en ny myndighet skulle kunna möjliggöra för en bättre styrning, ledning, samordning och utveckling av Sveriges psykologiska försvar. Kommunen anser dock att vissa aspekter kvarstår att reda ut innan en sådan myndighet kan inrättas och bli operativ. Bland annat anser kommunen att det fortsatt krävs utredning gällande:

- utformning av kärnuppdrag
- relation till befintliga myndigheter och aktörer som arbetar med psykologiskt försvar
- strategisk tyngd i förhållande till ansvarsprincipen, samt
- lokalisering av myndigheten.

Hammarö kommun konstaterar att utredningen på det stora hela har besvarat de frågor och förhållit sig till de avgränsningar som uppdraget bestod av. Kommunen anser att utredningen bidrar till ökad förståelse för det moderna psykologiska försvaret, hur det psykologiska försvaret har utvecklats fram till i dag samt hur det behöver utvecklas framöver.

Hammarö kommun vill dock särskilt lyfta fram nedanstående synpunkter.

Direktivets utformning

Regeringen slår i utredningens direktiv fast att arbetet med ett psykologiskt försvar är av stor vikt och att det behöver stärkas. Därför ska det enligt regeringen efter utredning och analys lämnas förslag om en ny myndighet som ska ha det övergripande ansvaret för att utveckla och samordna det psykologiska försvaret. Detta är enligt regeringen ett viktigt led i arbetet med att bygga upp ett modernt totalförsvar anpassat för vår tids hot.

I och med denna skrivning redan i direktivet framkommer regeringens åsikt att en ny myndighet ska införas, vilket även syns i utformningen av vilken analys som utredningen ska göra samt vilka förslag som ska lämnas. Regeringen har därmed, genom direktivets utformning, tagit ställning till att inte förutsättningslöst utreda *om* en myndighet ska införas, utan *att* den ska införas. En annan vinkling på direktivet hade kunnat ge en förutsättningslös analys, där bland annat synpunkterna i de två yttrandena från MSB samt Försvarmakten tidigare hade kunnat beaktas.

Uppdrag

Hammarö kommun delar bedömningen att arbetet med psykologiskt försvar skulle stärkas genom inrättandet av en särskild myndighet. Det är dock av stor vikt att det tydliggörs i såväl lagtext, myndighetsinstruktioner, regleringsbrev som arbetssätt vad den nya myndigheten såväl som befintliga myndigheter och aktörer ska ha för uppdrag och mandat. Framförallt då ansvarsprincipen fortsatt ska gälla, i kombination med att myndigheten ska ha strategisk tyngd för att kunna vara drivande i utvecklingen av arbetet samt som utredningen lyfter ”behöva arbeta med stor integritet för att få hög legitimitet och högt förtroende bland andra myndigheter, bland allmänheten och bland medierna”. Tydlighet i lagkrav, instruktioner och, inte minst, arbetssätt är viktigt för att inte riskera fortsatt eventuellt dubbelarbete eller att viktiga aspekter förbises. Detta upplevs än mer viktigt då flera myndigheter/aktörer redan idag har angränsande uppdrag, vilket framkommer tydligt av utredningen. Omarbetning av såväl lagkrav, myndighetsinstruktioner, regleringsbrev och återigen, inte minst implementering av förnyade arbetssätt bör rimligtvis vara tidskrävande. Denna tidsaspekt bör därför beaktas i planeringen att inrätta den nya myndigheten och att det därmed kan dröja innan full effekt nås vad gäller det operativa arbetet med psykologiskt försvar. Tidsaspekten är väsentlig att beakta oavsett var myndigheten lokaliseras i framtiden.

Utredningen gör en genomlysning av flertalet andra myndigheter och aktörers uppdrag inom området för psykologiskt försvar för att sedan antingen föreslå att uppdragen ska föras över till den nya myndigheten alternativt kvarstå hos befintlig myndighet/aktör. I vissa fall anger utredningen en tydlig hållning och i andra fall hänvisas till behov av ytterligare utredning. Sammantaget leder det till en viss ojämnhets kring utredningens omfattning och detaljnivå, en viss otydlighet kring ansvarsförhållandet för den nya myndigheten, ett behov av tydliga myndighetsinstruktioner och regleringsbrev samt stort behov av samverkan och mer tid för fortsatt utredning. Ytterligare utredning krävs för att undvika ledtider och otydlighet när väl myndigheten etablerats. Hammarö kommun har inget att erinra mot vilka uppdrag som föreslås föras över till den nya myndigheten alternativt kvarstå hos befintlig myndighet/aktör. Däremot anser kommunen att det är av vikt att synpunkter från de myndigheter och aktörer som idag har uppdrag inom det psykologiska försvaret beaktas i så stor omfattning som möjligt i den fortsatta utredningen. Detta för att uppnå god samverkan och synergieffekter, vilket kommer att vara väsentligt på området, med ett stort antal aktörer där myndigheten föreslås få en samordnande roll.

I utredningen nämns att psykologiska påverkansoperationer har använts under mycket lång tid. Det som är den stora skillnaden i dag mot tidigare, menar utredningen, är att teknik- och

medieutvecklingen skapat stora möjligheter för en antagonistisk aktör att snabbt och brett nå ut med budskap med syftet att påverka opinioner och beslutsfattare. På samma sätt har våra digitala samhällen också skapat nya utmaningar och beroenden vilket gjort oss sårbara för olika typer av cyberangrepp och för manipulering av information och opinioner. Utredningen menar på att det förekommer försök att sprida en mycket negativ bild av Sverige, dels för att påverka opinionen i Sverige, dels för att påverka en internationell opinion. Hammarö kommun noterar att detta skett under 2020 med anledning av hanteringen av coronapandemin, där Sverige i inledningen av krisen på ett internationellt plan ansetts ha haft fel strategi vilket synts i det internationella tonläget i bland annat media. Erfarenheterna från hanteringen av coronapandemin lyfts från MSB:s håll som viktiga att invänta och beakta inför inrättande av en ny myndighet. I yttrandet lyfts: *”Sverige likt övriga länder i världen befinner sig för närvarande i en hantering av en omfattande pandemi med inslag av desinformation och stora behov av samlad kriskommunikation. Pandemin utmanar stora delar av vårt samhälle och Sverige och svenska myndigheter lär sig för närvarande mycket som kan vara av stor betydelse för utformningen av det framtida psykologiska försvaret. MSB bedömer att det finns ett värde i att invänta samhällseffekterna av covid-19 och inarbeta erfarenheter från hanteringen samt att inte lägga tid och resurser på att etablera en ny myndighet för psykologiskt försvar i detta skede.”* Hammarö kommun anser att detta är en relevant synpunkt att ta med sig i den fortsatta utredningen för att få en slagkraftig myndighet med tydliga uppdrag.

Lokalisering

Hammarö kommun delar bedömningen att det är av vikt att kompetens upprätthålls vid en eventuell verksamhetsövergång av personal men ser inte att en lokalisering i Stockholmsområdet är nödvändig för att åstadkomma detta. Myndigheten kommer dessutom oavsett lokalisering att bestå av flertalet olika yrkesgrupper utöver i utredningen nämnda specialistkompetens, vilket kommer medföra rekryteringsarbete oavsett och därmed ledtid innan såväl interna arbetssätt, metoder och strukturer kommer på plats och myndigheten blir fullt operativ. Vidare kommer inrättandet av den nya myndigheten automatiskt att ha en uppstartssträcka, då formerandet av arbetssätt och samverkansformer från och till andra befintliga myndigheter och aktörer, kräver tid innan full operativ kapacitet kan uppnås.

Hammarö kommun föreslår att myndigheten placeras i Karlstadsregionen då flertalet viktiga myndigheter och aktörer inom, eller nära sammankopplade med, området redan finns i regionen vilket ger goda förutsättningar för nära samverkan och kompetenskraft. I Karlstad finns bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som lyfts som central i utredningen som en fortsatt samverkanspartner. I Värmland och Karlstadsregionen finns även Rekryteringsmyndigheten, Försvarshögskolan, Elsäkerhetsverket samt Karlstads universitet. I regionen finns goda förutsättningar vad gäller utbildning och forskning inom samhällssäkerhet. Bland annat har Karlstads universitet två centrum; *Centrum för klimat och säkerhet* samt *Centrum för personsäkerhet* vilket ger goda förutsättningar för samverkan, erfarenhetsutbyte samt framtida kompetensförsörjning. På universitetet bedrivs även forskning inom området cybersäkerhet med internationell anknytning. Ytterligare forskning bedrivs via Försvarshögskolan i Karlstad. Bland annat kan nämnas att forskare därifrån ingår i

den forskargrupp som beviljats 6,5 miljoner kronor från MSB för projektet ”Informationspåverkan, sårbarheter och motåtgärder” i konkurrens med 24 andra forskargrupper i landet. Närheten till såväl Karlstads universitet och Försvärshögskolan med utarbetade utbildningskoncept och forskningsmöjligheter bör ses som positiva förutsättningar för den nya myndighetens verksamhet och framförallt för den, av kommunen, föreslagna lokaliseringen i Karlstadsregionen.

Att placera den nya myndigheten i Karlstadsregionen skulle dessutom minska sårbarheten i samhället vad gäller geografisk täthet av samhällsviktiga verksamheter och bör ses som ett starkt vägande skäl. I Stockholm och närområdet finns redan idag ett stort antal centrala myndigheter och samhällsviktiga verksamheter. En sårbarhetsreducerande åtgärd är att placera viktiga samhällsfunktioner på flera geografiska platser. Ytterligare positiva följdverkningar av en etablering i området skulle vara regionens ökande attraktionskraft samt bidrag till ytterligare arbetstillfällen. Detta skulle även komma Hammarö kommuns verksamheter och invånare till del. Att några av den nya myndighetens framtida samverkansaktörer redan finns i regionen motiverar en samlokalisering, men anses inte vara en betydande sårbarhetsaspekt jämfört med en placering i huvudstaden.

Hammarö kommun vill även lyfta fram att fysisk lokalisering och fysiska träffar inte krävs för att kunna möjliggöra samverkan. Moderna, digitala arbetssätt är redan idag högst relevanta för många aktörer och sannolikt kommer dessa att få stor betydelse framgent. Konsekvenserna av just nu pågående coronapandemi har dessutom ytterligare bekräftat vikten av digitala arbetssätt. Fysisk placering spelar därmed mindre roll, bara möjligheten finns att kunna kommunicera i andra former så som exempelvis i just digital miljö.

Något som ytterligare motiverar en lokalisering i Karlstadsregionen är områdets strategiska läge mellan Stockholm och Oslo samt kapacitet att nå stora delar av Sveriges befolkning genom goda pendlingsmöjligheter. Lokaliseringen innehar därför goda samverkansmöjligheter för att fysiska möten kan genomföras, efter kortare pendling, om så krävs.

Behov av ytterligare utredning

I betänkandet framkommer ytterligare antal aspekter än ovanstående vilket, enligt Hammarö kommun, tydliggör att ytterligare utredning och tid behövs för att ta tillvara andra utredningars resultat eller myndigheters yttranden innan den nya myndigheten kan inrättas och bli operativ. Ett exempel är den pågående Utredningen om civilt försvar (Ju 2018:05). Psykförsvarsutredningen erfar att frågan om det psykologiska försvarets roll i en ny myndighetsstruktur för samverkan kommer att behandlas av den pågående utredningen, som ska redovisa sina förslag senast den 21 mars 2021. Utredningen om civilt försvar har i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Den ska även analysera och lämna förslag på en struktur med statliga myndigheter indelade i sektorer och sektorsansvariga myndigheter. Hammarö kommun anser att denna utredning och dess resultat därmed bör beaktas i det fortsatta utredningsarbetet som Psykförsvarsutredningen påbörjat.

Slutligen vill kommunen lämna en särskild kommentar till ett av de inlämnade yttrandena som bilagts betänkandet. I yttrandet från expert Mikael Tofvesson, chef för enheten för omvärld och beredskap på MSB framgår följande: *"MSB kan inte ställa sig bakom utredningens förslag om uppgifter för den nya myndigheten för psykologiskt försvar. Att stärka det psykologiska försvaret inklusive samhällets förmåga vad gäller informationspåverkan är mycket angeläget. Men myndigheten kan inte se hur det psykologiska försvaret stärks genom att flytta verksamhet från MSB till det förslag till ny myndighet för psykologiskt försvar som utredningen lämnar. Vi befarar att detta kommer att påverka den samlade psykologiska försvarsförmågan negativt."* Vidare lyfts i yttrandet att *"Utredningens förslag på instruktion och lagförändringar kan med fördel omarbetas till att omfatta MSB i stället för en ny myndighet för psykologiskt försvar."* Yttrandet är särskilt intressant då betänkandet i stor omfattning baseras på överflyttning av uppdrag samt verksamhetsövergång av personal med specialistkompetens från MSB till den nya myndigheten. Synpunkterna som framkommer i yttrandet hade kunnat beaktats vid ett mer förutsättningslöst formulerat utredningsdirektiv. Istället påvisar det ett behov av fortsatt utredning av uppdrag, ansvar, roller och mandat för att kunna uppgå goda samverkansmöjligheter mellan befintlig myndighet och ny myndighet. Det är dock viktigt att vid fortsatt utredning av området fortfarande ha helhetsperspektivet i fokus. Det vill säga att fortsatt arbeta för att hitta den bästa organisationsformen och uppdragsbeskrivningen för området psykologiskt försvar, och inte riskera att begränsas av befintliga aktörers uppdrag och strukturer som kan komma att bli påverkade. Goda samverkansmöjligheter är dock också viktiga.

För Hammarö kommun

Caroline Depui
Kommundirektör